

KULTUR

Klassisk cd

Steffani – diplomat, prest og spion

Mission. Utdrag fra operaer av Agostino Steffani. Cecilia Bartoli, mezzo, Philippe Jaroussky, kontratenor, I Barocchisti, dir. Diego Fasolis. Decca

Mezzosopranen Cecilia Bartoli går sine helt egne veier. I stedet for å ha roller på operascenene rundt om i verden, graver hun i arkivene. For et par år siden kom cd-en «Sacrificium» (offer), med napolitanske arier skrevet for kastrater. Tidligere har hun utgitt «Opera proibita» (forbudt opera). Nå er hun ute med arier fra operaer av Agostino Steffani (1654-1728), kjent blant eksperter som også har skrevet om (noen av) hans verk, men der mengder av arier ennå ikke har vært å høre på LP eller cd. Så vidt jeg kan se, gjelder det 17 av de 25 ariene på denne cd-en. På fire av innslagene synger hun sammen med den fabelaktige kontratenoren Philippe Jaroussky. En tekstbok på 166 sider følger denne luksusutgaven og gir innsikt i mye nytt materiale.

Hvem var så denne Agostino Steffani? På grunn av sin vakre stemme ble han hentet til hoffet i München; han komponerte 17 operaer som ble beundret av både Bach og Händel, han ble diplomat, prest og siden biskop; han ledet forhandlingene mellom pave Clemens XI og keiser Josef I. Da han døde, etterlot han seg to kister med dokumenter som ble oppbevart i Vatikanet. Så fantastisk er Steffanis historie at forfatteren Donna Leon har laget en kriminalroman som lanseres i forbindelse med cd-en, Himmelske juveler, der den døde Steffani er helten og en kvinnelig musikkviter spiller hovedrollen.

Som komponist er Steffani klart underkjent. Det viser alle de arier Bartoli har gravet frem, ikke rart at en komponist som Händel rappet mye fra Steffani. Bartoli er en koloratursanger av rang og kan også følsomt tolke barokkens mange figurer for lamentet (klagesangen). Men i lengden hører vi at virtuositeten kan bli et mål i seg selv, trykket for stort, patosen blir tom og det er som om vi hører en sangmaskin. Men for all del – i små porsjoner er dette sangkunst av ypperste slag og Bartoli viser hvor stor denne barokkomponisten var i hele sin bredde. Og I Barocchisti er et barokk-ensemble av beste merke.

FLAGSTAD I HELFIGUR

Kirsten Flagstad. The Voice of a Century. 10-cd-er. Collection.

Anmeldere har klaget over at det ikke følger noe teksthefte med

denne utgivelsen. Men så er da prisen deretter. Mellom 99 og 149 kr. koster boksen med de 10 cd-ene, som gir et enestående bilde av Flagstad på toppen av sin karriere. Mye Wagner er her naturligvis, men også Richard Strauss, Grieg, Purcell, Händel, Bach, Gluck. Det eldste opptaket er fra 1935 og det lar seg selvsagt høre på lyd kvaliteten (Wagner på cd nr. 1), det siste er fra 1957 (Wagner på cd nr. 10). Duetten med Lauritz Melchior i «O sink hernieder Nacht der Liebe fra Tristan og Isolde» (cd nr. 1, spor 8) er ikke uten grunn blitt legendarisk. Flagstad har her er stemme som er mildere enn den ble ut på 50-tallet, og den står særdeles godt til Melchior's barytonalt varme tenor. At Flagstads milde sopran, store volum, den sømløse overgang mellom frasene, sammen med den dramatiske evnen, iallfall holder seg til rundt 1950, viser opptaket med Ludwig Suthaus (som Tristan) og Furtwängler som dirigent (cd 8). Ikke rart at Flagstad fremdeles kalles den største Wagner-sangerinne av dem alle.

Samarbeidet mellom Furtwängler og Flagstad hører til operahistoriens viktigste. Her er mye Wagner, men hør også på innspillingen fra 1950, av Richard Strauss' Fire siste sanger. Maken til Straussfortolkning fins ikke (cd 4, spor 6-9). Uendelig vakkert og sorgtungt synger hun Didos klage

fra Purcells opera (cd 6, spor 7) i opptak fra 1951. Bare Jessye Normans tolkning kan sammenlignes med denne.

GULLSTRUPE MED SJEL

Kathleen Ferrier. Utdrag fra Bach og Gluck, Brahms: Vier ernste Gesänge. Div. kor, orkestre og dirigenter. Dvd og cd. Decca

Kathleen Ferriers karriere var kort og intens, bare 10 år. Hun døde i 1953, bare 41 år gammel og karrieren falt da for en stor del sammen med 2. verdenskrig. 1940 er året da hun for alvor slår gjennom. Mange vil mene at hun hadde 1900-tallets vakreste alt-stemme, varm og fløyelsmyk. Særlig berømte ble innspillingene med Bruno Walter av Mahlers «Kindertotenlieder» og «Das Lied von der Erde» som hun gjorde like før sin død. Sangen «Der Abschied» (Avskjeden) i dette siste verket sang Ferrier med en rystende innlevelse; hun visste da at hun skulle dø og at dette var hennes egen avskjed. Livet brøt inn i musikken. Bruno Walter sa om Ferrier at hun ikke bare hadde en gullstrupe, men også sjel.

I de siste årene hadde hun status som en magisk fortolker av både opera, lied og oratorium, selv om hennes sangteknikk

ikke var perfekt. En ny film om henne, som dvd-en her inneholder, er blitt laget i anledning av at det i år er 100 år siden hun ble født. Den inneholder en rekke interessante intervjuer med musikere som kjente henne. Cd-en er en companion til filmen og inneholder for det meste tidligere ikke utgitte live-opptak.

Jeg savner Mahler her og Brahms Altrapsodi, men allerede på første spor, hører vi Ferriers kvaliteter i Bachs «Vergiss mein nicht» fra 1950. Hun sang også en rekke enkle, engelske folkesanger. I et minneprogram om henne i NRK P2 søndag 22. oktober, kunne vi i et opptak fra Trondheim i 1949 høre henne synge som ekstranummer Altartekst av Ludvig Irgens Jensen/Halldis Moren Vesaas. Hun ba om unnskyldning for sin dårlige norske uttale, men du verden så vakkert det lød. Ferrier hadde forresten ikke så stor språksans. Også hennes tysk lyder umiskjennelig engelsk på vokaler og diftongene.

ET ENESTÅENDE PARTNERSKAP

Love and Longing. Sanger av Dvorák, Ravel og Mahler. Magdalena Kozená, sopran, Berlin-filharmonikerne, dir. Simon Rattle. Deutsche Grammophon.

Magdalena Kozenás slanke og ekspressive sopran har utviklet både

et rikere register og en enestående forståelse for teksten. Det gjelder ikke bare hennes morsmål, tsjekkisk, som vi på denne nye cd-en kan høre det i de Bibelske sangene av Dvorák. Like lett og naturlig synger hun på fransk (Mahlers Shéhérazade) og tysk (Mahlers Rückert-Lieder). Intensiteten er til å ta og føle på i Mahler-sangene der hennes ektemann, Simon Rattle, leder Berlin-filharmonikerne med like stor inderlighet i tonen som det er sensualitet i klangen. Hør på «Ich bin der Welt abhanden gekommen» (Verden er gått tapt for meg), spor 18: Den er til å få frysninger av.

I Ravels tre sanger trer den klanglige sensualismen helt opp til overflaten, der Kozenás varme og samtidig klare stemme blander seg herlig med orkesterklangen. Dvoráks Bibelske sanger handler om lengsel, både til Gud og hjemlandet. Det er sanger, som når de fremføres slik som her, berører en sterkt. Hør på «Ved Babylons elver», tatt fra «Salme 137» (spor 7). Dvoráks selv skal ha satt seg gråtende til skrivebordet da han skrev denne sangen.

DA MODERNISTENE VAR UNGE

Früh. Sanger av Alban Berg, Schönberg og Webern. Marianne Beate Kielland mezzo, Nils Anders Mortensen klaver. LAWO

Jeg har aldri visst hva kjærlighet er. Slik begynner første sang av Alban Berg på denne utmerkede cd-en som inneholder sanger av den såkalte annen wienerskole før den hadde etablert seg. For dette er tidlige ungdomsverk – derav «Früh» – som viser dem som umiskjennelige romantikere. Berg forble for så vidt en romantiker hele sitt liv, mens Schönberg gikk veien til ekspressiv fritonalitet frem til tolvtonemusikk og Webern skrev verk som førte til en musikk der hvert intervall og hver tone var del av et transparent klangteppe. Men her er altså alle tre romantikere eller senromantikere, i både valg av tekster og i det musikalske uttrykket.

Kiellands varme stemme og forståelse for teksten egner seg særdeles godt for disse ikke altfor ofte fremførte verkene. Likeledes er Mortensens klaverspill varmt i tonen og med en frihet i artikulasjonen som er lydhør overfor både tekst og Kiellands foredrag.

Sopranen Kirsten Flagstad er anerkjent både nasjonalt og internasjonalt. FOTO: SCANPIX